

گزارش خبرنگار قفسه کتاب از برنامه رادیویی «کتاب فرهنگ»

آموزش در داستان های کودک و نوجوان مهم تر از سرگرمی است



الهام قاسمی

خبرنگار



امکان تجربه نوشتن شعر و قصه را برای آنها فراهم می کند تا حدی که فرزندان ایران زمین در دوران نوجوانی نگاه خاص خودشان را در آثار به نمایش بگذارند.

بابایی می گوید و من را به دوران خوش کودکی می برد. آن موقع که کتاب «سه بچه» فیل را برعکس روی پاهای کوچکم گذاشته بودم و با زبان شیرین دو سالگی شعرهای کتاب را به تقلید از مادرم تکرار می کردم. با صدای مهدی محمدیان به خودم می آمیم. مجری برنامه ضمن اشاره به نهادگرایی دیرینه کانون در حوزه ادبیات کودک و نوجوان بحث وجود اداره آفرینش های ادبی و اجرای برنامه دو پنجره در روزگار دور را پیش کشید و چگونگی ایجاد نگاه کانون به ادبیات را مطرح کرد. بابایی ضمن تأیید حرف های مجری برنامه به این نکته اشاره کرد که بخش مکاتبه ای کانون همچنان ادامه دارد و مدیریت آفرینش های ادبی کانون علاوه بر استفاده از امکانات فضای مجازی تلاش دارد همچنان سنت نامه نگاری را حفظ کند؛ چرا که معتقد بر ماندگاری نامه است.

بابایی در ادامه و در پاسخ دلیل نوشتن برای نوجوانان، دوران نوجوانی را گل سرسبد عمرش می داند و ضمن اشاره به تفاوت های دوران نوجوانی خود با نوجوان های امروز، وجود یک سری شباهت های ذاتی را دلیل جذب خود به نوجوان های امروزی و قلم زدن و سرودن درباره آنها می داند. گفت و گو با مهمان برنامه تمام می شود و سر درد دل سمیه جمالی باز می شود. جمالی در نقد کسانی که ادبیات کودک و نوجوان در ایران را ادبیات وارداتی می دانند، به اثر برجسته ابن نصر فراهی «نصاب البیان» اشاره می کند. و وجود آن را شاهد مثالی می گیرد برای توجه دیرینه ایرانی ها به ادبیات کودک و نوجوان. اثری منظوم که بسیاری از لغات عربی آن به فارسی ترجمه و برای آموزش کودکان نوشته شده است. او همچنین در پاسخ نقد دیگری در خصوص بازآفرینی و ساده نویسی ادبیات کهن ایران مثل شاهنامه فردوسی و غفلت از زبان و اتصال صرف قصه و داستان به غنی بودن بخش تالیفات اشاره می کند و می گوید در دوران گذشته پدر بزرگ ها و مادر بزرگ های مادر مکتب متن اصلی بوستان و گلستان را می خواندند. البته برای حفظ زبان نیز گاهی در کنار استفاده از متون اصلی به بازآفرینی آنها نیاز است. مهدی محمدیان در تأیید حرف جمالی به کتاب «ز گفتار دهقان» اشاره می کند که ترکیبی از شعر و نثر است و برای درک بهتر شاهنامه توسط کودک و نوجوان نوشته شده است. و داستان های زیادی دارد. مثل داستان پیدا کردن رخسار توسط رستم. محمدیان می گفت و من رستمی را تصور می کردم که هیچ اسبی توانایی به دوش کشیدن او را نداشت. کمر راست می کشم و به جای مجری و کارشناس برنامه نفسی عمیق می کشم. اینجا آن قدر تکاپو زیاد است که زمان از دست می رود. ریتیم برنامه تند است. بخش های تولیدی که میان برنامه زنده پخش می شود مثل قدم به قدم با قلم، گزارش، شابک و غیره، باعث می شود مدام گوینده با اتاق فرمان در حال ارتباط باشد و عوامل لحظه ای از بده بستان باز نمانند.

ساعت ۱۸، از ماشین پیاده و وارد ساختمان ۹ دی می شوم. پله ها را دوتا یکی کرده و با عجله به سمت راهرو می روم. یک چشمم به نوشته روی کاغذ است و یک چشمم به تابلوهای نصب شده روی دیوار راهرو. ناگهان می ایستم. سر از روی کاغذ بلند می کنم. چند قدمی به عقب برمی گردم. تصاویری در قاب در ظاهر می شود؛ خودش است؛ استودیو پخش ۳ رادیو فرهنگ. دوباره به قاب در نگاه می کنم. زن همزمان با نگاه من رو به جلو سرک می کشد، صدایم می کند: «بیا همین جاست!»

خودش است؛ سمیه جمالی، کارشناس روزهای ادبیات برنامه کتاب فرهنگ. با لبخند وارد می شوم.

- خانم قاسمی! ایشان دکتر مهدی محمدیان هستند. استاد ادبیات در دانشگاه و گوینده این برنامه ...

هنوز کلامش تمام نشده که مردی با چهره بشاش و خندان پیش می آید. همزمان به هر دو مرد سلام می کنم.

- آماده باشید برای ورود به استودیو.

می گوید و در حالی که دست بر چانه باریکش می کشد، تأکید می کند که تلفن همراهم را خاموش کنم. با همان چهره خندان به سمت صداردار که در اتاق رژی نشسته می رود. آرام و در گوشی اسم و سمتش را از جمالی می پرسم. می گوید: آقای امیرحسین محمودی هستند، تهیه کننده امروز برنامه کتاب فرهنگ. سر تکان می دهم و با فاصله گرفتن راه باز می کنم برای او و مهدی محمدیان که آرام و باوقار به سمت اتاق صدا می رود. پشت سرشان وارد اتاق می شوم. گوینده تأکید می کند چراغ بالای استودیو که قرمز شد سکوت کن. عقربه ساعت روی ۱۸ و ۱۵ دقیقه می آید که مهدی محمدیان با اشاره تهیه کننده سخن را با شعری زیبا آغاز می کند. بعد از یک موزیک و چند بار رفت و آمد کوتاه، همان ابتدای کلام سؤال برنامه را مطرح می کند. یاروی پا انداخته و دست زیر چانه می برم و برای پیدا کردن پاسخی، سؤال را در ذهنم مرور می کنم: «نویسنده کتاب «شما که غریبه نیستید» کیست؟»

پیدایش می کنم. آسوده خیال تکیه می دهم به پستی صندلی و خیره می شوم به مجری و کارشناس برنامه که روبه رویم نشسته اند. مهدی محمدیان از میکروفن فاصله می گیرد و سر می چرخاند. بعد از کمی گپ و گفت با سمیه جمالی درباره کتاب و ادبیات کودک و نوجوان، با اولین مهمان برنامه ارتباط برقرار می کند؛ کبری بابایی، شاعر مجموعه شعر «۲۷ آدم آهنی». اولین سؤال را سمیه جمالی می پرسد. مهمان برنامه این بار در قالب کارشناس ادبی کانون پرورش فکری کودک و نوجوان، در خصوص عملکرد کانون و طرح و ایده های آن برای آینده سخن آغاز می کند و ضمن اشاره به پیچیدگی و گستردگی فعالیت های کانون، این گونه می گوید که کانون قبل از آشنایی کودکان با کلمه، آنها را با دنیای شعر و قصه روبه رو می کند. و در این مسیر بعد از آشنایی آنها با کلمه،

آقای محمدیان دوباره سؤال مسابقه را مطرح می کند و بلافاصله می رود سراغ دومین مهمان برنامه: آقای احمد عربلو. نویسنده حوزه کودک و نوجوان. سمیه جمالی به عنوان مدخل گفت و گو به سابقه فعالیت ۱۸ ساله عربلو در مجله رشد اشاره می کند و از حال و هوای مجله رشد و نویسندگان آن سراغ می گیرد.

عربلو ضمن اشاره به دوران نوجوانی و ورودش به مجله رشد توسط مصطفی رحماندوست، درباره محتوای قدیم مجلات رشد با هدف آموزشی و کمک درسی صحبت می کند. عربلو در ادامه وجود فضای مجازی، بی حوصلگی کودکان و نوجوانان و گرفتاری والدین را عاملی برای تغییر محتوا و روند تولید مجلات می داند. او همچنین در پاسخ به سؤال جمالی درباره علاقه کودکان به داستان و شعر و روایت می گوید که بچه ها داستان را بیشتر از همه دوست دارند. او در پایان سخنانش از این که امروزه بدون در نظر گرفتن جنبه آموزشی داستان فقط به جنبه سرگرمی آن اهمیت می دهند اظهار تأسف می کند و هدف نهایی ادبیات را آموزش می داند.

باب صحبت مجری با مهمان بسته می شود. مجری برنامه برنده مسابقه را اعلام می کند. پلک بالا می گیرم و به ساعت کنار در نگاه می کنم. زمان یک ساعته برنامه در استودیو مثل برق گذشت. تکاپوها تمام شده و قدری آرام گرفته ایم. در استودیو باز شده و تهیه کننده با لبخند وارد می شود.

راستی تایدم نرفته بگویم که کتاب فرهنگ هر روز حوالی ساعت ۱۸ از رادیو فرهنگ پخش می شود. طبق برنامه هر روز هفته یک موضوع دارد و تهیه کننده، گوینده، کارشناس حضوری هر برنامه از برنامه دیگر متفاوت است. روزی که من در استودیو بودم روزهای ادبیات بود. موضوع روزهای دیگر تاریخ، کودک و نوجوان، نظام های فکری و روان شناسی است به تهیه کنندگی فاطمه محمدیان فر، پلدا احتشامی و گویندگی راضیه گرد کاهد و علیرضا تابان. این برنامه کاری است از گروه تاریخ و فرهنگ رادیو به مدیریت سرکار خانم گردی که به تازگی بافرمی بدیع ارائه می شود.



اینجا آن قدر تکاپو

زیاد است که زمان

از دست می رود.

ریتیم برنامه تند

است. بخش های

تولیدی که میان

برنامه زنده پخش

می شود، باعث

می شود مدام

گوینده با اتاق

فرمان در حال

ارتباط باشد و

عوامل لحظه ای

از بده بستان باز

نمانند